

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Trbovljah (na Štajerskem).

•••• Glasilo slovenskih rudarjev. ••••

Poslanec Franc Schuhmeier umorjen.

Strašna nesreča je zadel našo bratsko nemško stranko in z njo vso socialno demokracijo: Poslanec in občinski svetovalec Franc Schuhmeier, popularni in simpatični vodja dunajskega, zlasti otakrinškega delavstva je mrtev, kot žrtev nezaslišane političnega atentata, divjega izbruha krščansko socialne nestrpnosti in strankarkega sovraštva. Franc Schuhmeier je imel v Štokeravi, kjer so razpisane volitve, šod, in ko se je ob pol enajstih vrnil na Dunaj, ga je morilec, ki ga je zalezoval ves večer, zahrbtno napadel, ter mu odzadaj pogljal v glavo kroglo, ki ga je na mestu ubila. Morilec je Pavel Kunschak, brat bivšega krščansko socialnega poslanca Leopolda Kunschaka, in pravi, da je storil svoje dejanje iz maščevanja, ker zaradi agitacije socialno demokratskih organizacij ni mogel dobiti dela.

Dne 11. t. m. se je to zgodilo.

V torek zvečer je bil Schuhmeier na shodu v Štokeravi, odkoder se je takoj podal na kolodvor, da pride ob pol enajstih še na Dunaj. Ko je izstopil, je gredeč govoril z nekim železničarjem; tisti hip, ko se je ta poslovil, je pa zadonel strel. Morilec je držal še browning-pištolo v roki in klical »to je moje maščevanje!« Ko so ga hoteli prijeti, je zaklical: Pustite me! Sam pojdem na policijo. Ta želja se mu ni izpolnila; oddali so ga takoj policijskemu uradu na kolodvoru.

Schuhmeier se je bil zgrudil. Ves obraz je bil oblit s krvjo. Kolodvorski vratar je pohitel po vode, ali vsaka pomoč je bila zaman. Schuhmeier je bil mrtev!

Franc Schuhmeier je bil rojen 11. oktobra 1864 na Dunaju. Njegov oče je bil delavec, in tako si je moral tudi on že v mladih letih sam služiti svoj kruh. Vstopil je najprej v neko knjigovoznico, in je delal dolgo vrsto let v tej stroki, preden je prestopil v strankino službo. Že v mladosti se je pridružil socialni demokraciji in kmalu postal njen zaupnik. Tudi v težki dobi izjemnega stanja je opravljal zaupniške posle, in večkrat je prišel v konflikt z oblastmi, ki so v tistih časih smatrale za svojo nalogo iztrebiti pod kakršnokoli pretvezo socialiste ne glede na sredstva. Zapirati je bilo v tistih časih zaslužno delo, in vsakovrstne kreature so si s takim preganjanjem gradile stopnjice do višjih mest. Tako je bil Schuhmeier leta 1888, vsled neke denunciacije obsojen zaradi tajnega združevanja in je presedel sedem tednov v preiskovalnem zaporu, ne da bi bil državni pravdnik dobil materiala za željeno obtožbo. Pozneje je imel Schuhmeier še neštete procese zaradi najraznovrstnejših »grozljivih« zločinov;

ali tudi državni pravdniki so imeli s temi procesi veliko blamaž.

Ko se je po sklepu deželne konference leta 1891. ustanovila na Dunaju »Volkstribüne«, so izročili Schuhmeierju vodstvo uredništva, kateremu je ostal do svoje tragične smrti na čelu. Nekaj let je bil tudi tajnik stranke. Splošna delavska bolniška blagajna na Dunaju pa ga je izvolila za svojega načelnika, in tam je deloval, dokler ga ni preobilica dela v javnih zborih prisilila, da se je odrekel načelstvu.

Pri državnoborskih volitvah za peto kurijo l. 1901. je bil Schuhmeier prvič izvoljen v državni zbor. Že leto prej je bil izvoljen v dunajski občinski svet. Oba mandata sta mu ostala do smrti. L. 1910. pa je bil izvoljen tudi v nižjeavstrijski deželni zbor. Dvakrat je bil tudi član delegacij.

V vseh teh korporacijah je stal Schuhmeier vedno v prvih vrstah in najznamenitejše parlamentarne akcije so spojene z njegovim imenom. Ne glede na delavska vprašanja sploh je bil boj proti militarizmu v državnem zboru njegova specialnost in v tem boju je dosegel tudi znatne praktične uspehe. V dunajskem občinskem svetu je bil pravi strah krščanskih socialcev, pačec župana Neumayerja je bil prav njegov uspeh.

Pogreb pokojnega se je vršil v nedeljo ob velikanski udeležbi dunajskega delavstva in meščanstva, kakor tudi zastopnikov raznih korporacij iz cele države. Jugoslovansko soc. dem. stranko je zastopal E. Kristan iz Ljubljane.

Družini pokojnega, kakor tudi nemški bratski stranki izrekamo naše sožalje.

Zdravstvo med rudarji v Trbovljah.

Trbovlje so, kakor znano, kraj, ki ima izrecno delavski značaj, velika množica delavstva, ki je vposlena v tukajšnjem rudniku, tvori takorekoč jedro prebivalstva, na katerega so vsi ostali soobčinarji več ali manj odvisni. Rudnik in delavstvo v njem so vir vsemu življenju v občini. Z ozirom na navedeno dejstvo bi bilo pričakovati, da merodajni krogi store vse potrebno, da se ta eksistenčni vir blagostanja kolikor mogoče neguje in stori vse, da se posebno, kar se tiče delavstva, ki je najvažnejši produktivna sila, ukrene vse potrebno, in da se skuša temu delavstvu njega eksistenčne pogoje, težko in nevarno delo, kolikor mogoče olajšati. Zlasti zdravstvena stran delavstva bi morala biti merodajnim činiteljem pri srcu. Toda kaj opažamo? Pregreška malomarnost ne samo Trboveljske premogokopne družbe, temveč tudi vseh nadzorstvenih in oblastvenih organov v vsakem oziru je napram trboveljskemu premogovniku in v njem vposlenemu delavstvu najodličnejša krepot!

Kakor so že razni časniki naznanili, razsaja sedaj v Trbovljah med rudarji nevarna in nalezljiva bolezen legar (tifus), ki je povzročil tudi že več smrtnih slučajev. Občinska izolirna

bolnica ni zadostovala za veliko število bolnikov, izpraznili so tudi rudniško bolnico, to se pravi, vsi drugi bolniki so morali rudniško bolnico zapustiti, da so napravili prostor bolnikom na legarju. Toda tudi to še ni zadostovalo, zakaj bolezen se je le še bolj širila in so slednjič pripeljali iz Gradca tri barake »Rdečega križa«, poleg tega so izpraznili še neko privatno hišo. Vsi ti prostori bodo sedaj nemara zadostovali.

Kaj je vzrok bolezni? To vprašanje je pač dolga, obenem pa tudi prav žalostno in za Trboveljsko premogokopno družbo kakor tudi za vse nadzorstvene organe jako sramotna historija.

Uprava Trboveljske premogokopne družbe ni imela nikoli nič drugega na misli, kakor izžemat iz rudnika in delavstva čim več dobička. Pred nekaj leti je ta družba v rudnik sicer investirala okolo 17 milijonov kron za nove moderne naprave, zgodilo se je to z izključnim namenom, produkcijo premoga kolikor se le da zvišati, vses tremljenje družbe je imelo le en namen in en cilj -- več premoga, več dobička. Za vse drugo družbi ni bilo nič mari. In se tudi oblastnije niso za nobeno stvar brigale, in ni ostajalo, kar se tiče zdravstva, le pri starem, temveč je postajalo čim dalje, tem slabše. O higijeničnih napravah za delavstvo, ki ga je Trboveljska premogokopna družba smatrala vedno za objekt izkoriščanja, ni bilo nobenega govora. Zdrave pitne vode v Trbovljah sploh ni. Za napeljava zdrave in čiste pitne vode ni bilo ne dobre volje in ker gre poglavito le za delavce, tudi ne denarja. Značilno je, da je zdravstvena komisija sedaj morala vodo iz Savskega rova, ki je bila po okrožjih rudnika napeljana in so jo rudarji zavzivali, za nadaljnjo uporabo prepovedati. In ker nam je znano, da je legar v Trbovljah češče gost, ki ga je prejšnji zdravnik dr. Beraach skušal potlačiti na ta način, da je na legarju obolelim rudarjem dopovedal, da so bolni le v želodcu, kar se pa ni posrečilo vselej, posebno takrat ne, kadar je zadobila bolezen večji obseg, se moramo nehote vprašati, zakaj zdravstvena komisija tega že zdavnaj ni odredila. Kje pa je bil na primer okrožni zdravnik dr. Kepa iz Celja? V Trbovljah smo ga precej pogostoma videli, zavezanih oči menda ni imel, ali mu jih je nemara rudniška uprava vselej zamašila? Za g. dr. Kepo bo po našem mnenju pač najboljšo, da napravi kakemu drugemu zdravniku prostor ter da gre v pokoj uživati — sjadove gorja trboveljskih rudarjev.

Z novim zistemom zaplavljanja (Schlemmung) se je povzročilo, da morajo rudarji v jamah včasih gaziti do kolen v redkem blatu, v takozvani »polivki«, katero se spravlja ven le za silo, kajti vsakdo se tega dela brani, ker rudniška uprava zanj noče skoraj ničesar plačevati.

Mokrota, ki vlada po jamah je vzrok najraznovrstnejšim boleznim. Le kadar je kaka »inšpekcija«, se po jamah za silo posnaži, drugače pa ostaja vse lepo po starem.

LISTEK.

Pariška komuna.

F. M.

(Dalje.)

Sedemdeset let trajajoča francoska politična hegemonija v Evropi je bila zlomljena. Z njo je padlo tudi francosko cesarstvo, upano — za vedno. In med tem, ko je po Franciji kar mrgolelo nemških vojakov, ki so že stali pred Parizom, se je v Parizu samem sestavila nova vlada. To vlado so pa dobili v roke ljudje, ki so bili slabši od Napoleona. Pred začetkom vojne je izdala pariška internacionala oklic na delavce, v katerem je odločno protestirala zoper vojno. Temu oklicu so odgovorili nemški socialisti naravno v socialističnem duhu. (Predavatelj je prečital oba oklica, lepa spomenika prvih početkov socialističnega gibanja; prečital je tudi protest nemških socialistov zoper aneksijo francoske Alzacije-Lorene. Teh protestov ne objavljamo zaradi posebnega ozira do na-

šega cenzorja in do njegovega rdečega svinčnika.) Nemški general Vogel von Falkenstein je dal aretirati takoj, ko je bil izdan protest, zoper aneksijo Alzacije-Lorene, vse člane nemške socialistične eksekutive. Bebel in Liebknecht sta bila obsojena zaradi tega manifesta kot veleizdajalca vsak na dve leti ječe, ki sta jo prestala v gradu Huberhersberg.

Prusi so prodirali neprenehoma proti Parizu. V Parizu je vladala splošna zmedenost. Vsi stanovi, ki so bili v času cesarstva enostavno zaslužnjeni, so dobili sedaj prosto roko. Vsak je skušal uveljaviti svoje ideje, svoje nazore. Pariz je bil na predvečer velike socialne krize.

Kmalu po padcu cesarstva se je doigrala v Parizu strašna tragedija pariške komune. Skrivnostna sila revolucije je že l. 1797. potisnila v ospredje za trenotek delavski stan. Delavstvo pariško je bilo od nekdanj republikanskih nazorov. To je potrdil tudi Carbon, ki je slovel za najboljšega poznavalca pariškega ljudstva, češ, da se imamo zahvaliti onemu delavcem, ki so resnično inteligentni, ki se v enomer bavijo s splošnimi vprašanji in ki neprenehoma zahtevajo demokratične reforme, ako je

bilo že cesarstvo prisiljeno dati delavcem gotove koncesije. Ta sloj delavcev je bil republikanski, socialističen in iz tega sloja so prišli tudi voditelji pariške komune in člani prve delavske vlade na svetu. Proti temu sloju delavcev se je bojevalo že cesarstvo, združeno z meščanstvom. Ti delavci so započeli socialistično gibanje in temu gibanju je bil napovedan boj. Uradni, vladi ali meščanstvu vdani učenjaki so pridigali delavstvu poslušnost. Cerfber, ki je slovel kot učen ekonomist, je v reviji »Journal del economistes« napisal, da ni vreden socializem kot abstraktna teorija niti te časti, da se govori o njem resno. Najslavnejši sedanji ekonom Louis Reibaud je pa dejal, da je socializem umrl in vsaka beseda o njem, da bi bila kakor nagrobica. (Glas iz občinstva: Že takrat.) Internacionala socialističnih delavcev pa je bila šele ustanovljena in ni imela še nobenega vpliva. Vlada jih je preganjala, dobro vedoč, da so ji najnevarnejši.

Ko se je raznesla v Parizu vest o strašnem porazu Francozov pri Sedanu, je bil Pariz koj v revoluciji. Ljudstvo je demonstriralo in vdrl v parlament. Tedaj je stopil republikanec Leon Gambetta na oder in dejal: Meščanje! Domo-

Rudniški urad v Celju, ki je sicer natančen pri izvrševanju raznih, včasih tudi smešnih formalitet, na primer, kar se tiče pravil rudarske zadruge, ki rudniško upravo nič ne stane, tudi ni našel nikdar toliko energije, da bi zaukazal rudniški upravi, oskrbeti za potrebno snažnost po jamah. Sicer pa itak tudi inšpekcija jam potom rudniškega urada izgleda v takih razmerah le kot nekaka formalnost. Spominjamo se na primer rudniškega nadkomisarja pl. Agermanna: Ta mož je moral na pritisk od zgoraj, najbrže pa pritisk upravnega sveta Trboveljske premogokopne družbe na Dunaju. Celje zapustiti. Ni nam potreba posebej poudarjati zakaj; mož je bil na svojem mestu, in to pove vse.

Prilika za umivanje in kopanje rudarjem v Trbovljah ni dana nobena, tudi za take stvari, ki so predpogoj zdravju vsakega človeka, ni denarja. Da pa si družba za napravo kopelji prihrani denar, se izgovarja, da itak ne bi imele pomena, ker ni vode. Vprašanje vodovoda pa se od merodajnih krogov zavlačuje deloma iz komoditete, deloma pa tudi, ker je gospodi žal za denar. Namesto, da bi se Trboveljski premogokopni družbi, ki vleče ne samo največji dobitek, marveč vse bogastvo iz Trbovelj, naložilo za podobne naprave primeren čevak, se ji je nasprotno v zadnjih letih celo še okoli 70.000 kron davka popustilo. Torej, izkoriščanje rudnika in delavcev čim dalje večje, davki pa manjši, gotovo se rudniška uprava za tako izkazovanje kulantnosti prav debelo smeje v pest. Vrhutega igra, gotovo po nalogu upravnega sveta na Dunaju, rudniško ravnateljstvo v trboveljskem občinskem odboru ter v občinskih rečeh sploh, prve gosli. Posledica temu je, da je današnja večina občinskega odbora pravzaprav le marijoneta rudniške družbe.

In ker se ničesar ne zgodi, za kar bi morala Trboveljska premogokopna družba kaj plačati, ostaja tudi tukaj lepo vse pri starem.

Neodvisni občani se boje rudniškega terorizma in zato raje molče.

Rudniška stanovanja, v katerih so rudarji z družinami vred natlačeni, so prava sramota. Tu je na primer nekaj hiš za samske delavce (Buršenhausi), v katerih stoji po sobah postelj poleg postelje, na katerih so odeje včasih take, da se ne pozna, ali so odeje ali so velik kos starega špeha. V splošni nesnagi se posebno odlikujejo starejše hiše. Na tleh škriplje pesek, premog itd., poleg postelj se nahajajo primitivne shrambe, iz katerih se razširja duh raznovrstnih jedil, surovega kumpirja itd. Da se v takih hišah časih širi naravnost škandalozen sinrad, je pač lahko razumljivo.

Še hujši izgleda v pre mnogih rudniških hišah, v katerih se nahajajo stanovanja za družine. Mi sicer pravimo, da so to stanovanja, dasi tega imena ne zaslužijo, zakaj pretežna večina teh rudniških »stanovanj« je bolj svinjskim hlevom podobna kakor pa prostorom za ljudi.

Prepričani smo, da noben izmed upravnih svetnikov in ravnateljev Trboveljske premogokopne družbe niti svojih prašičev ne bi hotel zapreti v take smradljive brloge.

Obstoje ta stanovanja iz kuhinje, v kateri se komaj obrneš, in iz malo večje sobe. V nekaterih hišah niti vsaka družina nima kuhinje sama zase, temveč rabi več družin eno kuhinjo skupaj. Vrata v kuhinjo vedejo po navadi kar naravnost s ceste in tako odpirajo pot poletnemu prahu, dežju in blatu, po zimi pa snegu in plundri. Vrhutega že pri odpiranju vrat puhti

mrzel veter na vsakega po domače oblečenega človeka, ki se nahaja v kuhinji. Možje, ki prihajajo z dela, nimajo svoje šihtne obleke kam dati, in ker drugega prostora ni, se obesi šihtna obleka, ki je seveda umazana, vsa napojena z različnimi plini, oljem in potom, večinoma tudi mokra, v mali sobi, oziroma še v manjši kuhinji. V takem »stanovanju«, ki je kakor kletka, je večinoma še tako vlažno, da voda po stenah kar teče. In če vpoštevamo, da v takem rudniškem brlogu stanujejo družine, ki štejejo po pet, šest in še več oseb, tedaj si lahko predstavimo, kakšen vpliv imajo v zdravstvenem oziru take stanovanjske razmere na rudarsko delavstvo. Da pa se delavstvu onemogoči vsako pot iz teh sodomskih razmer, ki jih je s svojim požrešnim profiterstvom polagoma uvedla Trboveljska premogokopna družba, je delavstvu pripravila s svojim rudniškim magacinom, kjer daje z očitnim namenom delavcem več blaga, kakor znaša njih zaslužek na eni strani, a s sramotno nizkimi plačami, s katerimi je delavcem človeku dostojno življenje onemogočeno, pa na drugi strani. Privatnih stanovanj si rudarske družine ne morejo najeti, ker jih prvič ni in drugič, kar jih je, pa so tako draga, da jih delavci s svojim pičlim zaslužkom ne zmorejo. Obsojeni so na milost in nemilost Trboveljske premogokopne družbe, ki tem lažje tepta vse najprimitivnejše dolžnosti, ki jih ima z ozirom na zdravstvo delavstva, ker puščajo tej družbi, ki je delavstvo naravnost zaslužnija, vse oblastnijske popelnoma prosté roke.

Gospodje akcionarji, kadar pridejo v Trbovlje, se po dolgem ovinku izogibajo delavskim stanovanjam, zato ker si nočejo pokvariti apetita. Dočim ta gospoda po zimi stanuje v velikih zračnih palačah, kjer ima za vsako potrebo posebne sobane in dvorane, in po leti po raznih letovišnih v zračnih vilah, pušča v zaduhlih in smradljivih luknjah po svojih bajtah in barakah v Trbovljah hirati družine onih delavcev, na katerih stroške sami žive po mestih in morskih kopališčih v razkošnem izobilju. Pri vsem tem gospoda seveda ne oblije niti najmanjša rdečica sramu, ker imajo do delavca srce od kamna, vest in naravo hijensko, zakaj čim več krvi siromakov se drži izprešanega denarja, tem slastneje jim diši. Sicer pa se je snaga pod patronanco rudniške uprave v Trbovljah tudi v splošnem zanemarjala na neodpustljiv način, šele nevarna kuga je morala gospoda vseh inštanec vzdramiti, seveda prepoznani, mrtvih ne pokličejo v življenje več, in odškodnino za škodo, ki jo številne družine trpe, ki bi jo bili dolžni povrniti, tudi ne bodo hoteli dati. Vso škodo, ki so jo gospodje brez razlike delavcem povzročili, bodo morali delavci in njih družine trpeti, kakor po navadi, le sami.

Gospodi, ki je sedaj vsa pokoncu, pa rečemo to-le: Vsi nauki, predpisi, odloki in oklici ne bodo pomagali ničesar. Kdor hoče, da se vir kuge odpravi, ta naj zahteva, prvič, da bo Trboveljska premogokopna družba, oziroma rudniška uprava skrbela za snažnost v jamah; drugič, da družba napravi vsaj tri velike storne kopelji, v katerih mora biti obenem tudi prostor za šihtno obleko; tretjič, da preskrbi družba zdravo pitno vodo; četrto, da se napravi vodovod za Trbovlje; petič, da družba nadomesti bajte in barake s hišami, s prostornimi in zračnimi stanovanji z vsemi pritiskalnimi za rudarske družine; šestič, stanovanja samskih delavcev naj se izpremene tako, da bo imel vsak fant, k večjemu dva skupaj svojo sobo in sedmič, kar je najvažnejše, Trboveljska

premogokopna družba naj da delavcem za pošteno delo pošteno plačilo, da bodo v stanu pokrивati stroške za potrebno tečno hrano, končno naj se skrbi v Trbovljah za javno snago na sploh.

To so tako važni pogoji, da brez njih izvedbe ni misliti na to, da bi v Trbovljah v zdravstvenem oziru mogli kdaj nastati kaki drugačni časi. Poklicane oblastnijske, ki so tako dolgo držale križem roke, naj sedaj izvedo vseh potrebnih naprav Trboveljski premogokopni družbi zaukažejo, če bi se pa družba upirala, tedaj naj oblastnijske stroške družbe same vse potrebno izvedo in konec bo legarju v Trbovljah tudi za bodočnost.

Varnostne naprave pred dvajsetimi leti v velenjskem rudniku.

Dne 3. in 21. svečana je preteklo dvajset let, odkar sta se prigodili v velenjskem rudniku dve veliki rudniški katastrofi.

Prva se je dogodila dne 3. svečana, pri kateri je bilo 5 rudarjev mrtvih in okoli 10 ranjenih, druga pa 21. svečana, pri kateri jih je bilo 17 mrtvih in okoli 20 ranjenih. Vneli so se jamski plini, ker so rudarji delali v jami z odprtimi svetilkami.

Šele od tistega časa so uvedli v velenjskem rudniku varnostne svetilke (Sicherheitslampen). Uvedli pa so varnostne svetilke šele po tistih večjih nezgodah tudi pri drugih rudnikih po Slovenskem. Kakor pri vsaki drugi varnostni napravi v rudnikih, tako je bilo tudi z varnostnimi svetilkami, da se rudniške oblasti šele takrat odločijo za kakšno preuredbo, če se je pripetila že kaka večja nezgoda. Danes imamo varnostne svetilke skoraj povsod v vseh rovih v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju; dočim so jih takrat še malo kje rabili, so danes uvedene povsod.

V velenjskem rudniku, ki se je šele par let pred tema nezgodoma pričel, so bili uslužbeni večinoma tisti rudarji, ki so bili v januarju 1892 v köflaškemu, voitsberskemu revirju, kakor tudi trboveljskem in hrastniškem odpuščeni iz službe zaradi stavke in so jih odgnali iz navedenih revirjev z odgonskim vozom. Bili so torej najboljši sodrugi, ki so bili najprej žrtve preganjanja in so potem še prišli od življenje zaradi nemarnosti podjetnika, kakor tudi rudniškega urada v Celju, ki nista pravočasno poskrbela, da bi se bile uvedle varnostne svetilke. Mnogo je še rudarjev, vdov in otrok ponesrečencev, ki se spominjajo na svoje može in roditelje pred dvajsetimi leti. Spominjamo pa se teh žrtev tudi mi, ker so bili med njimi najboljši bojovníki za rudarsko organizacijo in ustanovitelji prve strokovne organizacije za alpske dežele, ki je sicer takrat imela svoj delokrog le samo za Köflach, Voitsberg in Zelenci travnik, pozneje pa razširila svoje delovanje na vse alpske dežele.

Izvoz in uvoz premoga.

Dočim pri nas vsled nesigurnega političnega položaja in blaznega oboroževanja številne panoge industrije pešajo, skušajo v drugih državah pridobivati novih tržišč za svoje industrijalne pridelke. Da druge države razširjajo svojo trgovino tudi v take kraje, kjer je prevladala prej avstrijska industrija in trgovina, to-

Rudarji!

Posameznik je brez moči; v svojih organizacijah združeni delavci so pa moč, ki je ne premaga ves svet! Čast in ponos gre delavcem, ki spoštujejo svojo organizacijo in so nje člani.

vna je v nevarnosti; izvoljeni smo po splošni volilni pravici in izjavljamo svečano, da sta cesar Ludovik Bonaparte in njegova dinastija nehali vladati na Francoskem! Koj po tem so se podali poslanci v »Hotel dela Ville«, kjer so sklenili diktaturo in razpustili parlament. Gambetta je organiziral obrambo Pariza pred Nemci. Šel je na deželo in organiziral novo 1.200.000 mož broječo armado. Ni pa mogel najti enega samega vojskovodje, ki bi bil v stanu pridobiti Franciji zmago na bojnem polju. Povsod so bili Francozi premagani, povsod so se morali umikati. Tretjina Francoske je bila že v rokah Prusov. Le Pariz se je še branil hlabro meseci in mesece. Prusi, ki so si domišljali, da se vda Pariz takoj, so si bili po težkih bitkah pridobili le par manj vrednih utrdb in srednjih okopov. Ko je prišla v Pariz vest o padcu trdnjave Metz, da je general Bazaine ušel v Belgijo, prodavši Prusom 170.000 mož, je bilo koj vse ljudstvo na ulici in zahtevalo, naj se vojna nadaljuje. Toda nova vlada je že naložila Thiersu, naj sklene s Prusi premirje. Thiers je bil mož žalostnega spomina. Bil je lopov in ostal bo v zgodovini poznan kot najbesnejši morilec ljudstva. Premirje je bilo skle-

njeno. Cesar niso zmogli Prusi, je storila vlada. Prusi niso mogli premagati Pariza. V premirju so zahtevali, da se dovoli pruskim četam korakati po 13 glavnih pariških ulicah. Ampak pariška garda ali narodna bramba je poskrbela, da je bil pohod pruskim čet po Parizu bolj sramoten, kakor da bi se bili vrnili Prusi premagani domov. Po ulicah, koder so korakale pruske čete, ni bilo žive duše. Prodajalne so bile zaprte. Na vseh vratih so visele tablice z napisom »Narodno žalovanje«. Spomeniki so bili zaviti v črne pajčolanke. Na vogalih ulic so bili postavljeni sanitetni vojaki, kakor da bi branili mesto pred kugo. Prusi, ki niso bili v stanu premagati Pariza, ki ga je branilo ljudstvo, so s svojim pohodom insultrali prebivalstvo. Atila ni storil tega nad Rimom. Osrednji odbor narodne brambe je poskrbel, da se je izpremenil pruski triumf v sramoto. Ko je pariško ljudstvo izvedelo, da pridejo Prusi z vladnim dovoljenjem v mesto, se je ljudstvo zbal, da mu Prusi vzamejo 227 topov in 7 mitraljez, ki jih je samo nakupilo. Topove in mitraljeze je prebivalstvo utrdilo z okopi v okrajih Montmartre, Bellevil in Ornan. Oni dan je tudi sklenil parlament, ki je bil izvoljen začasa premirja in ki je sestojal

iz 400 monarhistov in 200 republikancev — pravijo, da so pruski vojaki celo agitirali za monarhiste — sklenili s Prusi mir, prepustili pruski deželi Alzacijo-Loreno ter obvezali Francijo plačati 5 milijard frankov vojne odškodnine.

17. marca 1871 je hotel Thiers vzeti Parizanom imenovane topove. To je bilo ljudstvu preveč. Zbruhnili je zopet revolucija. Na večer tistega dne je vlada zbežala iz Pariza in na vseh javnih poslopih kakor tudi na kraljevi in vladni palači je zaplapolala rdeča zastava, zastava svobode in bratstva. Revolucionarci so imeli v rokah 160.000 oboroženih mož, 800 topov in najboljše utrdbene okoli Pariza. Vlada pa, ki je zbežala v Versailles dve uri od Pariza, je imela na razpogo le 6000 mož redne vojske. Revolucionarci so imeli v svojih rokah tudi francosko banko, ki je imela v svojih blagajnah še tri milijarde in 500 milijonov frankov. S tem denarjem, ki ga vlada ni utegnila odnesti, bi bili kupili revolucionarci lahko polovco Francije.

(Dalje prih.)

rej na naš račun; to seveda našo velemodro diplomacijo nič ne moti.

Edinole dejstvu, da v času naše gospodarske mizerije vlada drugod živahna delavnost, se imamo zahvaliti, da delavstvo, ki je vposleno v premogovnikih, ni krize še občutilo kakor jo čuti delavstvo drugih industrijskih strok.

Posledica temu je, da rabijo vsled dobre konjunkturalne drugod večje množine premoga, in se je zaradi tega izvoz premoga iz Avstrije deloma povečal.

Rjavega premoga se je v letu 1912 izvozilo v Nemčijo skoraj za 4 milijone meterskih stotov več nego po navadi, kar pač jasno dokazuje, kako znajo tamošnji merodajni krogi našo gospodarsko revščino dobro izrabljati. Tudi kamnitega premoga se je skoraj za pol milijona meterskih stotov več izvozilo.

V nastopnem podajamo primerjalno razpredelnico, iz katere je izvoz zadnjih let razviden:

Izvoz:	1912	1911	1910	1909
	Ton (1 tona 1000 kilog.)			
Rjavi premog . . .	7,442.391	7,063.981	7,492.447	8,241.722
Kamniti premog . .	655.106	609.737	615.082	633.253
Koks	349.384	299.915	230.735	198.313
Briketi	150.336	133.917	132.931	110.736

Kakor vidite, izvoz rjavega premoga stalno nazaduje, zmanjšani izvoz odpada le na Nemčijo. Pred petimi leti je še znašal izvoz rjavega premoga v Nemčijo približno 1,200.000 ton več, tudi pred štirimi leti je še bil izvoz za en milijon ton večji. Res je sicer, da je izvoz leta 1912 prekašal onega leta 1911 za pol milijona ton, ampak to množino več izvoženega rjavega premoga je pripisati edinole na račun visoke industrijske konjunkturalne, ki je zavlada posebnost na Saksonskem, ki ima za posledico večjo uporabo premoga ki ga rudniki za rjavi premog v srednji Nemčiji niso mogli nabaviti. Če pa konjunkturalna začne pojemati, tedaj se bo izvoz gotovo zopet značilno skrčil, ker na primer rjavi premog iz Češkega ne bo mogel za stalno prenesti konkurence premoga, ki ga kopljejo na Saksonskem. Ker pa velike premogovne firme na Češkem nekaj takega slutijo, skušajo potom nakupa večjega števila delnic (akcij) nemških rudnikov, pridobiti si s tem potreben vpliv in če je le mogoče odločujočo večino. Vsled konkurence, ki preti iz Nemčije, so se češka rudniška podjetja poprijela produkcije briket, katerih izvoz dasi počasi, vendar pa stalno narašča.

Množina kamnitega premoga, ki so jo to leto izvozili, je prekašala cno zadnjih petih let, vendar pa v splošnem ostaja enakomerna.

Nastopna tabela nam kaže razvoj izvoza rjavega premoga v Nemčijo in pa, koliko se ga je razpečalo v Avstriji sami. Opozarjamo, da izvažana množina izvira razen malih izjem le iz Češkega.

Češki rjavi premog.

	1912	1911	1910	1909
	milijonov ton			
Skupna izkopena množina	21.81	20.79	20.84	21.55
V Nemčijo	7.32	7.—	7.49	8.17
Uporaba v Avstriji	14.49	13.79	13.35	14.38

Predstoječe številke kažejo, da se zmanjšani izvoz v tujino izravnavajo z večjo uporabo doma. Kamniti premog iz Pruske Šlezije sicer čim dalje tem občutnejše prodira na Češko, a konkurenca z rjavim premogom pa ni imela še nobenih pozitivnih uspehov.

Pri številkah o uvozu kamnitega premoga je posebno očito, kako narašča uvoz, skoraj popolnih deset milijonov meterskih stotov so ga upeljali. Pretežna množina kamnitega premoga, s katerim so zalagali rudniki v prvi vrsti industrijo v Galiciji in na Ogrskem, je prišla iz Pruske Šlezije, in je nadomestoval poglavitno surovo olje. Surovo olje se je v zadnjih letih namreč občutno podražilo in posledica temu je, da opuščajo kurjavo z oljem in prehajajo na kurjavo s premogom. Številke o uvozu če jih primerjamo s prejšnjimi leti, nam kažejo naslednjo sliko:

Uvoz:	1912	1911	1910	1909
	Ton			
Rjavi premog	24.871	34.381	37.868	38.679
Kamniti premog	11,848.535	10,873.799	9,864.462	10,482.264
Koks	915.547	702.707	670.089	701.281
Briketi	188.884	56.597	58.916	48.685

Ta pregled nam pove, da je uvoz rjavega premoga neznatno poskočil, uvoz kamnitega premoga pa je prav močno narasel. Kamniti premog iz Pruske Šlezije, ki so ga prej uvažali le v severno Češko, kjer so ga nabili le v Liberehu in okolici, je našel v pretečenem letu tudi pot, in sicer v prav znatnih množinah, v južno Češko.

Brikete uvažajo k nam poleg iz Nemčije tudi iz Angleške.

Naznanilo tajništva.

Z ozirom na izraženo željo predstojništva Unije, naj bi se nameravana revirna konferenca, ki bi se imela vršiti v nedeljo dne 2. marca t. l. v Trbovljah, naznanjam vsem odborom podružnic in vplačevalnic južnega revirja, da

se revirna konferenca v nedeljo dne 2. marca 1912 ne bo vršila.

Nameravana revirna konferenca se torej prelaga na poznejši čas, in se bo vršila najbrže šele tekom meseca aprila. Vse odbore podružnic in vplačevalnic prosim, naj vzamejo to obvestilo na znanje.

Trbovlje. Vsi tovariši, ki so se meseca januarja vpisali v Unijo rudarjev avstrijskih, naj pridejo v tajništvo po članske knjižice.

Za rudarsko tajništvo I. Tokan.

Dopisi.

Idrija. Izid volitev v bratovsko skladnico so za organizirane rudarje ugodno iztekle. Prav tako smo pričakovali. Od 493 oddanih glasov so dobili od podružnice Unije rudarjev postavljeni kandidati od 352 do 400 glasov, takozvana strokovna zveza (klerikalci) pa je dobila največ 157 glasov. Klerikalci so prav trdno upali na zmago in so bili vsled poraza kar iz sebe, zakaj že celo leto naprej so lagali, da so socialni demokratje žito in drva požrli; mislili so, da bodo s takimi lažmi ujeli delavstvo in še zadnji hip so, da bi jim bolj šlo, izdali še letak na rudarje, kjer so jih v obupu spominjali na svojo laž, češ, da so socialni demokrati žito in drva snedli. Sramotno so propadli vendarle. Pametni in trezni delavci se niso dali na te limanice ujeti, ker so spoznali zvičajnost Jakoba Kristana, Jakoba Kavčiča in drugih, vedeli so, da se jim sline cede po predstojništvu bratovske skladnice, kamor bi radi s pomočjo nezavednih delavcev prišli, da bi jim bolj šlo po njih dlaki, in da bi podpore delili po uzoru železnega odbora. Zato so sestavili iz pripadnikov vseh strank kandidate, nekaj so jih vzeli iz narodnega društva, nekaj socialnih demokratov, misleč da bo bolj vlekel, ter so tudi v letaku naglašali, da so nepristranski glede političnega mnenja, misleč, da bo nerazsodnim delavcem bolj ugajalo, toda pozabili so povedati delavcem, da v resnici niso mogli iz svojih pristašev postaviti niti polovice kandidatov, čeravno se jih potrebuje le 90 za volitev. Morali so si izposoditi kandidate iz drugih strank, da so dopolnili svojo volilno listo s kandidati. Tako sramotno so pri teh volitvah propadli klerikalci, da jim je za vedno odklenkalo upanje, da bi še kdaj prišli do predstojništva bratovske skladnice. Pred nekaj leti so klerikalci bili naredili kompromis z liberalci, da bi naskočili socialne demokrate ter jih vrgli iz glavnega zbora bratovske skladnice, ali sramotno so pogoreli, in letos so upali klerikalci na boljši uspeh ter so kar na svojo pest uprizorili lov na srečo z mešano listo. Z maslom na glavi hoditi na solnce ni varno, če prav je zima, se topi. Zatorej delavec rudar, proč od takih! Idrijski delavec, oklene se strokovne organizacije Unije, ker le ta ti je v korist, vsa druga društva so ti v škodo.

Leše. V nedeljo, dne 9. februarja 1913 se je popoldne v tukajšnji restavraciji vršil občni zbor podružnice »Leše« Unije rudarjev avstrijskih, ki je bil nad vse pričakovanje dobro obiskan. Prišle so tudi rudarske žene. Na dnevnem redu občnega zbora so se nahajale naslednje točke: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Predavanje in 5. Raznosterosti. Zapisnik zadnjega občnega zbora je prečital zapisnikar sodrug Kopmajer in ga je zbor vzel brez ugovora na znanje. Blagajniško poročilo je podal blagajničar sodrug Srebotnik, ki so ga navzoči istotako vzeli brez debate na znanje ter se je podelil sodrugu blagajniku absolutorij. Med tem ko so prej izvoljeni skrutinatorji šteli glasovnice, je imel sodrug Tokan iz Trbovelj nad eno uro trajajoči govor, v katerem je posegel globoko v razmere, v katerih rudarji žive. Zlasti se je pečal z zadnjimi rudarskimi boji na Angleškem, v Nemčiji in Avstriji kakor tudi z vprašanjem, ki se tiče nezgodnega zavarovanja rudarjev ter z obstoječim starostnim zavarovanjem pri bratovskih skladnicah ter govoril o potrebi agitacije za strokovno organizacijo in o njeni potrebi. Da je zadel sodrug Tokan pravo, je bilo priča živahno odobravanje navzočih. Izid volitev novega odbora je bil naslednji, in sicer so bili izvoljeni sodrugi: Vošank Štefan, Srebotnik Josip, Gaberšek Franc, Ivartnik Ivan, Kopmajer Vinko, Prosen Josip, Brunker Valentin, Sterkuš Luka in Novak Jurij. Vsi izvoljeni sodrugi so izvolitev sprejeli. Potem ko je rešil zbor nekaj internih zadev, se je med splošnim zadovoljstvom jako uspeli občni zbor zaključilo. Pri seji novega odbora, ki se je takoj po občnem zboru vršila, so se posamezne funkcije razdelile, kakor sledi: Za predsednika je bil izvoljen sodr. Vošank Štefan, za predsednikovega namestnika sodr. Novak Jurij, za blagajnika sodr. Srebotnik Josip, za blagajnikovega namestnika Prosen Josip, za zapisnikarja s. Kopmajer Vinko, za njegovega namestnika sodr. Brunker Valentin. Sodrugi Gaberšek in Sterkuš sta pre-

vzela pregledništvo. Razen tega je pritegnil zbor še nekaj sodrugov za kolportazo in pomožne blagajnike. Sedaj sodrugi na delo, da postane zadnji rudar član prepotrebne strokovne organizacije, naše Unije rudarjev avstrijskih.

Crno. (Razno.) Kakor znano, bo tekom nekaj tednov konsumno in hranilno društvo »Edinost« v Celovcu odprlo prodajalno. Dejstvo, da se bodo delavci na gospodarskem polju osamosvojili, je marsikakega »prijatelja« delavcev spravilo pokonci. Tudi tukajšnjim trgovcem ne gre stvar v glavo, no, naj se le potolažijo in izbihejo iz glave mnenje, da je delavec zaradi tega tukaj, da ga poleg rudniške uprave tudi smatrajo za objekt, ki je za izkoriščanje ravno dober. Nikar naj gospodje trgovci ne mislijo, da so delavci pozabili kako »dobroto«, so delavcem izkazali leta 1910, ko je v tukajšnji občini razsajal strašni požar. Takrat so gospodje iz samega usmiljenja do bližnjega šli ter so takoj po požaru ubogim delavcem ves živež podražili! Zatorej je že skrajni čas, da delavci obrnejo tej gospodi hrbet ter se oklenejo svojega konsumnega društva in pa tudi svoje strokovne organizacije, ki je poklicana varuhinja delavskih koristi. Zadnjič, ko je bil sodrug Tokan tukaj, se je po shodu vpisalo v strokovno organizacijo in tudi v konsumno društvo lepo število novih članov. Pritoževati se moramo nad raznimi nedostatkami, ki vladajo v tukajšnjem rudniku za svinec in v posameznih rudniških napravah: Tako morajo nekatere partije v revirju Igersberg ob plačilnih dnevih čakati po nepotrebno celo večnost, predno se delavcem zaslužene kračarje izplača. Plezalec (Steiger) Flor ima neko posebno veselje nad tem, če mora delavcem pokazati, da je tudi on »nekdo« in časih noče pustiti niti onih delavcev takoj domov, ki so že denar prejeli. Čitanje imen zavlačuje nalašč, samo da delavcem gospoda kaže. Dobro bi bilo, če bi uprava rudnika temu »visokemu« gospodu dopovedala, naj preneha stresati svoje neumne sitnosti. Enako se godi v žerjavski topilnici (Schmelzhütte); tudi tukaj morajo delavci cele ure v kruti zimni prezebavati, predno se gospodu topilniškemu mojstru zljubi delavcem izplačati zaslužek. Vrhu tega vlada v tem oddelku še druga nekam čudna navada, ki diši močno po umazani protekciji. Oni delavci, ki se znajo gospodu topilniškemu mojstru na poniževalen način prilizovati in ob volitvah tako glasovati, kakor on želi, lahko po pol in tudi po celi teden delajo »modro« takozvani »plav«, ostanejo pa navzlic »ljubljenec« gospoda mojstra, če pa izostane kak drug delavec, ki nima pasje narave samo pol dneva od dela, tedaj je takoj kaznovan in vrhutega še časih prestavljen. To so gotovo stvari, ki so nevzdržljive in delavstvu ne bo drugega preostajalo, kakor da se organizira in potome močne organizacije navadi gospode poštenega postopanja z delavci. Prihodnjič bomo sporočili še nekaj.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah »Rudarja« in »Zarjo«!

Razne vesti.

Dober nasvet. Češki pesnik Macher daje Avstriji dober nasvet, kako se lahko izkoplje iz sedanje finančne mizerije in napolni svoje karnarne. »Ljuba gospa Avstrija«, piše pesnik, »zadolžena ste, da niti konca ne premorete, neprestano se množijo nove zahteve, novi dolgovi. Pomislite vendar: Leto za letom si izposojujete denar, da plačujete interese svojih dolgov. Vaše rente pešajo, nikjer več nimate kredita; Vaši davkoplačevalci komaj dihajo in razen zraka jim ne morete obdavčiti ničesar več — in vendar se hočete tikati s gospo Germanijo, z gospo Galijo in z gospo Rosijo. Norčeva zapravljivka! Zapišite si: gospodje a la Wolf in Weisskirchner ne rasto kakor gobe po deželi in tudi njim odbije poslednja ura. Čim več je bajonotov, tem več borbe. Topovi grme, ampak ne nasitijo... Torej, zakaj naj bi Vam ne svetoval? Ozrite se nekoliko, kako je bilo v časih Jožefa II. blaženega spomina! Med Vašimi državljani je veliko krdelo Rimljanov, brez žene in brez otrok, ljudi, ki ne delajo in vendar zbirajo denar po bankah in hranilnicah, ljudi, ki imajo v zemeljskem življenju toliko blaga, da ne vedo kam z njim; ljudi katerim je navsezadnje bog sam zaukazal siromaštvo. Kaj bi bilo, ako oledhate ljudem njih butaro in si pomagajte iz vode? Odyzemite jim, kar jih bo pred božjim stolom samo obtoževalo, dajte jim priliko, da se oproščeni teh bremen lahko brigajo za posmrtno dobroto, za nebeške zaklade; skratka: ti ljudje naj odstopijo svoje imetje državi, ki jih trpi. Lehko jim določite trden letni dohodek (z ozirom na njih samski stan in na zaukazano siromaštvo): Kaplanom po 600 K, župnikom po 900 K, škofom pa 2260 K do 2400 kron. V velikih mestih bi bili lahko vsi patri kasernirani kakor vojaki in imeli skupno kuh-

njo kakor vojaki, v malih mestih bi lahko dobivali hrano iz kasarn (kjer ni vojašnice kot siromaki lahko jedo s siromaki v ljudski kuhinji.) Potem bi bilo celo mogoče predlagane mezde skrčiti. Nadalje bi se dalo skrčiti njih število prav znatno: za Dunaj jih na pr. popolnoma zadošča 10, za Prago 5, za manjša mesta 1 ali 2. Kar jih ostane, ljuba gospa Avstrija, jih vzemi k vojakom; zdravi fantje so, ne preveč zdelani in bodo lahko nosili puško in tornistro. Kaprol jih navadi marširati; obračati se znajo izborno — vzemite to gardo, pa Vam ne bo treba v parlamentih prosjati za pomnožitev rekrutov. Čim dalje človek razmišlja, boljši nasveti se mu porajajo. Le izvršite to, dobro bo in pošteno in zdravo in koristno za ljudstvo, za Vas, ga, Avstrija, in tudi za duhovne očete. Mnogo boste imeli denarja, da poplačate ne le dolgove, temveč tudi topove, barke, soldate in municijo. Ostali duhovni očetje se lahko bolj brigajo za svojo ubogo dušo, ostudna zabuhlost njih obličja in telesa izgine. Pravnih pomislekov ni: na vsaki strani Novega Testamenta najdete oporo. Nič drugzega Vam ne ostaja, gospa Avstrija, zakaj časi so slabi in bodo še hujši. Torej kar hitro. Dvamajsta ura teče...

Pri Divači išče neka angleška družba premog in kakor smo zvedeli, so dognali, da se nahaja okoli Vrem, kamor bodo iz Divače napravili poseben železnični tir, premog v velikih množinah. Kakor pravijo, bo tamkaj vkratkem vposlenih več sto delavcev.

Starost lokomotive. Prav gotovo bi nihče ne rekel, da živi lokomotiva, to veliko delo človeškega izuma, veliko manj časa nego slon, ali krokod, papiga, človek, da, navsezadnje tudi manj časa nego konj. Na Angleškem cenijo življenje lokomotive ekspresnega brzovlaka ali lokomotive osebne vlaka na petindvajset let, življenje lokomotive tovornega vlaka pa na šestindvajset let. V Ameriki, kjer se živi hitreje, ima tudi lokomotiva krajše življenje; ekspresna lokomotiva vzdrži tam šestnajst let, navadna »osebna« lokomotiva devetnajst let, lokomotiva tovornega vlaka pa dvain dvajset let. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da takaj ameriška ekspresna lokomotiva preteče v času svojega uradovanja skoro dvakrat toliko kakor angleška lokomotiva, ki preteče od 700.000 do 1.000.000 angleških milj, navadna lokomotiva osebne ali tovornega vlaka preteče na Angleškem 500.000 do 800.000 milj. V usodi lokomotiv, kakor se vidi, igra pomembno vlogo podnebje in napenjanje, kakor pri človeku. Nekatere lokomotive umirajo mlade, ne morda zato, ker so bile preveč duhapolne, ampak zato, ker so preveč delale in trpele. Najdaljše življenje imajo, kakor je znano francoske lokomotive, ki živijo povprečno devetindvajset let. Starost avstrijskih lokomotiv nam ni znana, toda mislimo, če se večkrat na marsikako našo lokomotivo ozremo, da imajo avstrijske lokomotive gotov rekord v starosti.

Nemški državni zbor proti sovražnikom koalicijske pravice. V nemškem državnem zboru so predlagali konservativci, da naj vlada predloži zakonski načrt s katerim se prepoveduje postavljanje straž ob času stavk. Predlog je bil odklonjen z 282 glasovi proti 52.

Zedinjene države v Ameriki. Ameriški trgovci so zopet pometali nedavno 1000 vreč kave v morje, da imajo vzrok vzdržati visoke cene. Tudi v Illinoisu so iz enakih razlogov uničili 1000 vagonov krompirja. V Kaliforniji imajo pa preveč čebule in so napravili z njo isto. Tam gnije tudi milijone sodov sadja, ker so prekupčevalci (sindikati) in železnice cene sadju tako znižali, da se ga kmetom (farmerjem) ne izplača prodajati. Vse to je plod družabnega reda, ki tlači in izkorišča veliko večino človeškega rodu.

Kako se spozna vnetje slepiča. Znaki te nevarne holecni so predvsem: 1. nenadna bolečina v spodnjem delu desnega trebuha med popkom in kolkom; 2. nenavadna vročina; 3. slabost in bljuvanje; 4. na spodnji del desnega trebuha omejena napetost trebušnih mišic, da se čuti trebuh trd kakor deska. Če se pojavijo ti znaki, tedaj naj bolnik takoj gre k zdravniku. Le hitra operacija ga reši smrti.

Svoje podanike so prodajali. Monakovski tednik »Licht und Schatten« pripoveduje naslednje spomine iz zgodovine zlate preteklosti:

»Ob severoameriški osvobodilni vojni so prodajali, kakor je znano, nemški knezi svoje podanike Angležem. Števila nam dokazujejo, v kako veliki meri se je to vršilo. Knez brunšviški je prodal 5723 mož, deželni knez hesen-

skokaselski 16992, hanavski knez 2422, mejni grof ansbaški 1644, knez valdeški 1225, knez anhaltski-Zerbst 1160 mož. Ta števila značijo okoli 4 odstotke prebivalstva. Od vseh teh 29.166 jih je poginilo 11.853, in za vsakega padlega moža ali tudi poškodovanega je dobil deželni knez še posebno odškodnino, tako, da mu je bilo vsekakor le na tem, da je poginilo v vojni čimveč njegovih podanikov. Plačevali so Angleži moža po 100, 120 in 150 tolarjev. — Zgodovinar Franc pl. Löber (1818 do 1892) sporoča pismo grofa Šaumburškega, princa hesenkaselskega, ki je za mišljenje knezov jako značilno, na barona Hohendorff, vrhovnega poveljnika hesenskih čet v Ameriki iz spominov Eugen Reumalta. Pismo je datirano z dne 8. februarja 1777. Knez se izraža v pismu jako zadovoljno o vesti, da jih je od njegovih 1950 Hesov padlo 1650 in se jezi, da je v listi, ki uu jo je poslal angleški minister, označenih samo 1455 padlih, radi česar ima knežja zakladnica izgubo. Koncem pisma piše: in spominjam Vas na to, da se od tistih 300 Špartancev, ki so branili termopilske soteske, ni niti eden vrnil. Srečen bi bil, če bi mogel tisto reči o mojih vrlih Hesih. Povejte gospodu majorju Mindorffu, da sem izredno nezadovoljen z njegovim obnašanjem, da je rešil tistih 300 mož, ki so bežali pred Trentonom. Med vso vojno ni padlo niti deset njegovih mož!«

To so bili gotovo jako vrli deželni očetje, ki so tako marljivo skrbeli za svoje zakladnice.

Kako spoznamo dobro pitno vodo. Dobra pitna voda mora biti čista in sme imeti malo ali prav nobenega okusa. Boljša je mehka kot trda voda. Taka voda, ki pri kuhi napravi mnogo snovi na dnu, ni dobra in ako je mogoče, naj se je ne pije. Vodo preiščemo na ta-le način: V majhno steklenico damo dve do tri unče vode, kateri primešamo pol žličice za kavo sladkorja. Steklenico dobro zamašimo in jo postavimo za dva dni na svetel prostor. Ako v vodi ni organskega blata, tedaj ostane voda čista, v nasprotnem slučaju se pa napravi mleku podoben oblaček. Skalitev vode povzroči fosforjeve soli, ki so vedno v živalskih odpadkih (v hlevih, straniščih, odvodnih kanalih itd.) Vodo lahko preiščemo še na drug način. V to svrhu si pripravimo tekočino, v kateri je le pet odstotkov tanina. Voda, katero hočemo preiskati, moramo stehtati, potem ji pa za pet odstotkov njene teže primešamo tekočino, v kateri smo razpustili tanin. Ako so v vodi organske snovi, potem se kmalu, ko smo dali v njo tanin, napravi na površini kožica ali pa pena, na kateri vidimo mavrične barve, kakor jih večkrat opazimo na stoječi vodi.

Papeži, ki niso živeli. Iz Rima poročajo: Vatikanska komisija za zgodovinske študije je dognala, da štirje papeži iz 8., 9. in 11. stoletja sploh niso nikdar živeli, zato so jih črtali iz kronike papežev. Potemtakem je sedanjí papež Pij 259. ne pa 263. papež. — Bog ve koliko takih netočnosti je še v zgodovini papežev, če že cerkvena komisija prizna, da štirje papeži niso nikdar živeli. Kjer je ena laž, jih je najbrže še več.

Mednarodne pogodbe za delavsko varstvo. Švica vabi vse evropske države na konferenco, na kateri naj se poizkusi doseči mednarodne pogodbe za delavsko varstvo. Zvezni svet bo predlagal konferenci, da naj se obvežejo vse države, da prepovedo nočno delo mladostnim delavcem in uvedejo za delavke in mladostne delavce najvišji dnevni delovni čas po deset ur. Konferenca se snide najbrže v decembru. Avstrijska vlada se mora torej pohiteti in znižati zakoniti delovni od enajst na deset ur, ako noče, da bo k temu moralno prisiljena, kakor se ji je godilo s prepovedjo belega fosforja. Tudi te prepovedi bi najbrže ne izdala, ako bi k temu ne bila prisiljena vsled mednarodne pogodbe.

Starostno zavarovanje za vse ljudstvo. Norveška vlada je pravkar izdelala zakonski načrt za starostno in invalidno zavarovanje. Pomemben je vsled tega, ker hoče pritegniti k zavarovanju vse Norvežane brez razlike poklica in dohodkov od 16. leta dalje. Tudi samostojni bi dobivali poleg starostnega zavarovanja še invalidno rento. Do invalidne rente ima vsakdo pravico, kdor vsled pohabljenosti ne zasluži v svojem poklicu več kakor eno tretjino zaslužka, ki ga dobiva popolnoma zdrav človek. Druge določbe pa niso dosti prida. Starostno rento dobivajo šele 70letni ljudje, država ne prispeva k renti, le občine morajo k vsaki renti prispevati po 25 K. Upravo bodo vodile državne oblasti, občine pa odločujejo o priznanju rente.

Švicarske strokovne organizacije so štele v letu 1911. 78.119 članov. V tem letu so napredovale za 2775 članov. Najmočnejša organizacija je kovinarska, ki ima 13.425 članov. Jako močna le tudi organizacija transportnih delavcev (12.106 članov) in organizacija urarjev (11.200 članov). Organizirano švicarsko delavstvo je sklenilo leta 1911. 152 tarifnih pogodb, ki veljajo za 10.864 delavcev z 1843 obratih.

Tiskovna svoboda v Rusiji. Po ruskih poročilih, ki pa nikakor še niso popolna, je bilo šest socialističnih dnevnikov in tednikov, ki so pa šele samo po parkrat izšli, 97 krat konfisciranih, plačali so 12.950 rubljev globe (1 rubelj je 2'53 K), zapora so dobili udeleženci 12 let in 7 mesecev, v enem slučaju za vse življenje izgon in v enem slučaju eno leto »administrativnega zapora«. — Kaj ne, blagor državljanom mogočne in bratske Rusije!

Podjetniki se oborožujejo. Zveza industrialcev pripravlja varstveni fond zoper stavke. Pravila so že predložena oblastim. Član varstvenega fonda postane lahko vsak podjetnik, ki je včlanjen pri »Zvezi«. Prispevek vsakega člana znaša eno tisočino mezdne vsote, ki jo izkazuje podjetnik zavarovalnici zoper nezgode. S tem prispevkom ima podjetnik pravico do podpore ob času stavke. Podpora bo znašala eno četrtnino mezd, ki jih plačuje podjetnik, kadar delajo v obratu. Za prvih osem dni stavke ne dobi podpore. Tako se oborožujejo podjetniki. Resen opomin delavstvu, naj izpopolnijo svoje orožje.

Listnica uredništva.

»Proletarec« Amerika. Pošljajte nam list v Trbovlje na Štajerskem.

Zadnja številka »Rudarja« se je nekoliko zakasnila radi nesreče, ki se je pripetila na železnici med postajama Zagorje-Sava.

Vse dopise, namenjene za objavo v »Rudarju«, se naj izključno pošiljajo uredništvu, ki se nahaja v Trbovljah.

POZOR SODRUGI!

Slovenski rudar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob pol enajsti uri dopolne in stane naročnina

celoletna	K 21'60
polletna	„ 10'80
četrtnetna	„ 5'40
mesečna	„ 1'80
za inozemstvo celoletno . . .	„ 36'—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej. Posamezne številke po 8 vin. v administraciji in in tobakarnah.

Vsak zaveden rudar bi moral biti naročen na »ZARJO«.

Naslov: Upravništvo »ZARJE« v Ljubljani.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Fisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim KOLINSKO CIKORIJO!
-- gospodinjam --
— iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani —